

Turdiyeva Dilnoza Ramazonovna

Surxondaryo viloyati Oltinsoy tumanidagi

2-sonli kasb hunar kollejining tarix fani o'qituvchisi

Annotatsiya: *ushbu maqolada ajdodlarimizdan qolgan madaniy tarixiy merosga e'tibor, tariximiz, qutlug' qadamjolar, xalqimizning buyuk o'tmishi, yashayotgan ijtimoiy hayoti va kelajagi to'g'risida yozilgan.*

Kalit so'zlar: *ajdodlar, madaniy, tarixiy, meros, tarix, qadamjo, xalq, o'tmish, ijtimoiy, hayot, kelajak.*

Tarixiy obidalar – ma'naviyatimiz ko'zgusi O'zbekiston mustaqillikka erishgach, ajdodlarimizdan qolgan madaniy tarixiy merosga e'tibor kuchaydi, tarixiy yodgorliklar davlat nazorati ostiga olindi. Istiqlol yillarida Buxoro, Samarqand, Termiz, Xiva, Toshkent. Qo'qon. Shahrisabz kabi shaharlarda ulug' ajdodlarimizning yuksak iste'dodi bilan bunyod etilgan obidalar o'zining haqiqiy qadr-qimmatini topdi, ularni ta'mirlash va asl qiyofasini tiklash davlatimiz siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi.

Vatanimiz hududida ham o'tmishdan sado beruvchi ko'plab tarixiy me'moriy obidalar bizgacha yetib kelgan. Ular mahobati, o'ziga xos me'moriy uslubi va did bilan ishlangan naqshlari orqali nafaqat ichki sayyohlarni, balki xorijiy san'atsevarlarni ham jalb etmoqda. Ushbu obidalarni ziyorat qilish yosh avlod qalbida ham g'urur, ham iftixor tuyg'usini uyg'otadi. Vatanning o'tmishidan faxrlangan inson esa o'z oldiga ajdodlarga munosib avlod bo'lishni maqsad qilib oladi. Qadimda yaratilgan har bir tarixiy obida bizni kechagi kun bilan chambarchas holda bog'lab turadi va ana shu davr nafasini his etishimizga ko'maklashadi. Inson ma'naviyatiga ta'sir qiluvchi kuchlar qatorida tarixiy obidalar o'rni alohida ta'kidlanayotgani bejiz emas. Bunday binolar inson qo'l mehnati, nozik didi va betakror g'oyalari mahsulidir. Inson omili esa bugungi kungacha jahon hamjamiyati tomonidan yuqori baholab kelinadi. Tarixda bunday loyihalarni qudratli davlatlarga mablag' bilan taminlay olgan xolos. Sohibqiron Amir Temur aytganlaridek: “Kuch-qudratimizga shubha qilsang, biz qurgan binolarga boq”. Bu jumlaning o'zi ham ulug' davlatchilik tariximizni bizga eslatib turadi. Tarixiy obidalar tashrif buyurgan inson xuddi o'tmishga, sehri diyorga tushib qolgandek his qiladi o'zini va ana shu davr hayot tarzi ko'z oldida gavdalanadi. Tarixiy obidalar barpo etilishida ishlatilgan zarra qumdan tortib, mislsiz darajada betakror naqshlar va zarhal bezaklargacha bo'lgan barcha unsurlar go'yo tilga kirib ana shu davr haqida tashrif buyuruvchiga so'zlab bergandek tuyuladi. Mustaqillikning dastlabki yillaridanoq tarixiy obidalar bo'lgan e'tiborning yuqori darajada bo'lishi ham ularning kelajak avlod uchun nechog'lik ahamiyatli ekanligidan nishonadir. Yoshlarni ushbu obidalar har bir qismini mukammal o'rganishi va qalban his etishiga imkon yaratish

borasida Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning talabalarning o'qish yili davomida amaliyot soatlarini oshirishga doir qarorlari ijtimoiy-gumanitar fanlar bo'yicha tahsil olayotgan yoshlar uchun katta imkoniyatlar darvozasini ochib berdi. Bunday obidalarni ko'rish orqali har kim ma'naviy ozuqa oladi, shu bilan birga ruhan tetiklashadi.

Toptalgan tariximiz, qutlug' qadamjolar, hatto nomlari ham unutilayozgan obidalar ta'mirlandi, qayta tiklandi. Imom al Buxoriy, Imom at-Termiziy, Abu Mansur al-Moturudiy, Ahmad al-Farg'oniy, Burhoniddin al-Marg'inoniy, Mahmud az-Zamaxshariy kabi ulug' allomalarimizning sha'nlariga munosib yodgorlik majmualar yaratildi. Toshkent, Samarqand va Shahrisabzda Sohibqiron Amir Temur, Toshkentda Mirzo Ulug'bek, Alisher Navoiy, Urganchda Jaloliddin Manguberdi, Termizda Alpomish haykallari qad ko'tardi.

Bugungi kunda mamlakatimizda etti mingdan ortiq yodgorlik, shu jumladan, 2500 ta me'moriy obida, 2700 tadan ortiq monumental san'at asari davlat muhofazasiga olingan. 1991 yildan Xivadagi Ichonqal'a qo'riqxonasidagi, 1993 yildan Buxoro shahri markazidagi, 2000 yildan Shahrisabz shahri markazidagi yodgorliklar Yuneskonning "Umumjahon madaniy merosi" ro'yxatiga kiritildi.

Mustaqillik yillarida qayta tiklangan muqaddas qadamjoldan biri bo'lgan Oqmasjid Navoiy viloyati Xatirchi tumanida joylashgan. Bu masjidni ulug' zotlardan biri Sayyid ota bunyod etganlar. Qariyalarning aytishiga ko'ra, 1380-1390 yillarda bunyod etilgan Oqmasjid istiqloq davrida xalqimizning muqaddas ziyoratgohiga aylanib, yaxshilik va ezgulikka, tinchlik va osoyishtalikka. O'zaro ahil va hamjihat bo'lishga xizmat qilmoqda.

Masjid 1920 yillargacha musulmonlarning eng sevimli maskaniga aylangan. Bu masjidda Buxoro madrasalarini tamomlab kelgan mudarrislar, ulamolar dars berganlar, namozxonlarga shariat va tariqat yo'llaridan sabok berganlar, ularni halollik va poklikka, tinchlik va osoyishtalikka da'vat etganlar. Birok, o'sha mustabid sovet tuzumi boshlangandan keyin mullalar, namozxonlar qatagon kilindi. Masjidlar yopib qo'yildi. Biri "quloq", biri "Xalq dushmani", biri "Ruxoniy", biri "Bosmachi", deb ayblangan xalqimiz masjidlarga borishdan uzoqlashdilar. Urush yillarida esa boshqa masjidlar kabi Oqmasjid xam omborxonaga aylantirildi. Sayyid ota qabrlari xam, masjid xam qarovsiz qolib, ko'rimsiz bir joyga aylanib qolgan edi. 1980 yillar atrofida xam namozxonlar kommunistik mafkura siyosatchilaridan qo'rqa-pisa masjidga kelib-ketar edilar. 1981 yil 1 sentyabrda tuman markazidagi Shayx Gadoy Selkin masjidining faoliyat ko'rsatishiga ruxsat berildi. Shu jumladan, Oqmasjidga xam.

Shundan so'ng din peshvolari, namozxonlar hashar uyushtirib, darhol obodonlashtrish ishlarini boshlab yuborishdi. 2003 yil 5 sentyabr kuni Oqmasjidning ochilish marosimi bo'lib o'tdi. Masjid yana faoliyat yurita boshladi.

Bugungi kunda Xatirchi tumanini o'zining mahobatli ko'rinishi bilan bezab turgan bu masjid kishilarni ezgulikka chorlab, namozxonlarga sharoit yaratib bermoqda.

O'tmishimizni avaylash, tarixiy obidalarni e'zozlash, asori-atiqalarni, qolaversa, xalqimizning buyuk o'tmishi, yashayotgan ijtimoiy hayoti va kelajagi bilan bevosita bog'liqdir. Bu xususiyatlar millatimiz va xalqimizning milliy qadriyati bo'lib, azaldan ularning qon-qoniga singib ketgan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Axmedov B. “Sohibqiron Temur. Toshkent. 1996;
2. Boynanzarov Fayzulla. “Antik dunyo”. “Mehnat” 1989;
3. https://uz.wikipedia.org/wiki/Tarixiy_obidalar